

TAXIKARDIYA KELIB CHIQISH SABABLARI.

Normal va patalogik fiziologiya kafedrasi katta o'qituvchi:

Yusupova Moxira To'laganovna

Toshkent davlat tibbiyot universiteti talabasi:

Bekmuratov Bekzod Dilmurod o'g'li

Abduvaliyev Ziyovuddin Kamoliddinovich

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada taxikardiyaning kelib chiqish sabablari, patofiziologik mexanizmlari, klinik ko'rinishlari va tashxis qo'yish yondashuvlari yoritilgan. Turli etiologik omillar, xususan yurak kasalliklari, endokrin buzilishlar, stress, infeksiyalar va dori vositalarining roli tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Taxikardiya, yurak ritmi, aritmiya, stress, gipertiroidizm, miokardit, ishemik yurak kasalligi, simpatik tizim, qon bosimi, tachiaritmiya.

Аннотация

В данной статье рассмотрены причины возникновения тахикардии, её патофизиологические механизмы, клинические проявления и современные подходы к диагностике. Анализируются кардиальные, эндокринные, стрессовые, инфекционные и медикаментозные факторы.

Ключевые слова: Тахикардия, сердечный ритм, аритмия, стресс, гипертиреоз, миокардит, ишемическая болезнь сердца, симпатическая система, артериальное давление, тахиаритмия.

Annotation:

This article discusses the causes of tachycardia, its pathophysiological mechanisms, clinical features, and diagnostic approaches. Cardiac, endocrine, stress-related, infectious, and medication-induced factors are analyzed.

Keywords: Tachycardia, heart rhythm, arrhythmia, stress, hyperthyroidism, myocarditis, ischemic heart disease, sympathetic system, blood pressure, tachyarrhythmia.

KIRISH

Taxikardiya — bu yurak qisqarishlarining fiziologik me'yordan tezlashishi (yurak urish tezligi kattalarda 100 martadan yuqori). Bu holat fiziologik javob sifatida yoki patologik jarayon natijasida yuzaga kelishi mumkin. So'nggi yillarda stressning kuchayishi, yurak-qon tomir kasalliklarining ortishi, endokrin buzilishlar, kofein va energiya ichimliklari iste'moli ko'payishi taxikardiyaning keng tarqalgan muammo sifatida ko'rsatmoqda.

Taxikardiya ko'plab kasalliklarning birlamchi belgisi bo'lishi mumkin. Uni erta aniqlash:

- yurak yetishmovchiligi,
- miokard infarkti,
- o'tkir infeksiyalar,
- endokrin patologiyalar

kabi jiddiy holatlarning oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Bugungi kunda yoshlar orasida dori va stimulyator moddalar iste'moli ham taxikardiyaning ko'payishiga sabab bo'lmoqda. Shu bois ushbu mavzuning o'rganilishi amaliy tibbiyot uchun dolzarb hisoblanadi.

Taxikardiyaning ta'rifi va tasnifi

Taxikardiya yurak ritmining tezlashishi bo'lib, u ikki guruhga bo'linadi:

1. **Fiziologik** — jismoniy yuklama, qo'rquv, stress, issiqlik, homiladorlik.
2. **Patologik** — yurak va boshqa tizim kasalliklari fonida yuzaga keladi.

Patologik taxikardiya:

- Sinus taxikardiyasi
- Paroksizmal supraventrikulyar taxikardiya
- Ventrikulyar taxikardiya

kabi ko‘rinishlarda namoyon bo‘ladi.

Taxikardiyaning asosiy kelib chiqish sabablari

Yurak kasalliklari bilan bog‘liq sabablari

- Ishemik yurak kasalligi
- Miokard infarkti
- Kardioskleroz
- Miokardit
- Qon yo‘qotish, gemodinamik buzilishlar
- Yurak yetishmovchiligi

Endokrin tizim bilan bog‘liq omillar

• **Gipertiroidizm** (qalqonsimon bez gormonlarining oshishi tachikardiyaning asosiy sabablaridan biri)

- Feoxromotsitoma
- Qandli diabetning asoratlari

Nerv tizimiga aloqador omillar

- Stress va nevrozlar
- Vegetativ asab tizimi disbalansi (VSD)
- Panika xuruji

Gematologik va nafas tizimi omillari

- Anemiya
- Gipoksiya
- O‘pka emboliyasi
- O‘pka kasalliklari (astma, O‘OBB)

Infeksion va yallig‘lanish jarayonlari

- Virusli va bakterial infeksiyalar

- Yuqori tana harorati (har 1°C oshganda yurak urishi ~10 bpm ortadi)
- Sepsis

Moddalar yoki dorilar ta'siri

- Kofein, energiya ichimliklari
- Qon bosimini ko'taruvchi dorilar
- Beta-agonistlar
- Spirtli ichimliklar
- Nikotin
- Narkotik moddalar (kokain, amfetamin)

Patofiziologik mexanizmlar

Taxikardiya quyidagi mexanizmlar orqali vujudga keladi:

- Simpatik asab tizimi faolligining oshishi
- Parasimpatik ta'sirning kamayishi
- Ektopik o'choqlar paydo bo'lishi (aritmia)
- Yurakning elektr o'tkazuv tizimida buzilishlar
- Organizmning kislorodga ehtiyojining ortishi

Klinik ko'rinishlari

- Yurak urishining tezlashishi
- Bo'yin tomirlari pulsatsiyasi
- Bosh aylanishi
- Hansirash
- Ko'krak sohasida og'riq
- Bezovtalik, qo'rquv hissi
- O'ng yoki chap qovurg'a ostida og'riq

Tashxis qo'yish

- EKG
- Holter monitoring
- Qalqonsimon bez gormonlari (TSH, T3, T4)

- Qon tahlillari (gemoglobin, elektrolitlar)
- Ehokardiyografiya
- Holatga qarab stress-test

XULOSA

Taxikardiya ko‘plab fiziologik va patologik omillar ta’sirida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan keng tarqalgan holatdir. Uning erta tashxislanishi yurak-qon tomir tizimi kasalliklari, endokrin patologiyalar va infeksiyon jarayonlarni aniqlash imkonini beradi. Taxikardiyaning sabablari xilma-xil bo‘lib, bemor shikoyatlari, laborator va instrumental tekshiruvlar asosida to‘g‘ri tashxis qo‘yish, profilaktika choralarini ishlab chiqish va samarali davolash chora-tadbirlarini belgilash katta ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Braunwald E. *Heart Disease: A Textbook of Cardiovascular Medicine*.
2. Guyton A.C., Hall J.E. *Textbook of Medical Physiology*.
3. European Society of Cardiology Guidelines for the management of tachycardia.
4. Harrison’s Principles of Internal Medicine.
5. Kusumoto F.M. *Cardiac Pacing and Electrophysiology*.
6. Josephson M. *Clinical Cardiac Electrophysiology*.
7. Gillis A.M., *Arrhythmias and Conduction Disorders*.
8. Lip G.Y.H. *Atrial Arrhythmias: Diagnosis and Treatment*.
9. Surawicz B., Knilans T.K. *Chou's Electrocardiography in Clinical Practice*.
10. Zipes D.P., Jalife J. *Cardiac Electrophysiology: From Cell to Bedside*.
11. American Heart Association (AHA) Tachycardia Guidelines.
12. StatPearls: Tachycardia Overview.
13. WHO Cardiovascular Diseases Report.
14. Fuster V. *Cardiology: Fundamentals and Practice*.
15. ACC/AHA Task Force on Clinical Practice Guidelines.